

AGRESSIEF GEDRAG BIJ SLANGEN VAN DE FAMILIE BOIDAE.

Door: John van der Pols

Inhoud: Inleiding - Concurrentiegedrag - Literatuur.

INLEIDING

Concurrentiegevechten tussen mannetjes om de gunst van wijfjes komen bij velerlei diersoorten voor. De functie van een dergelijk gevecht is een natuurlijke selectie: het zwakste mannetje zal altijd het onderspit delven, waardoor de kans op een sterk nageslacht vergroot wordt. Bij enkele diersoorten (dikhoornschapen en steenbokken) kan het er bij zo'n gevecht hevig zo hevig aan toegegaan, dat't tot de dood van één van de mannetjes kan leiden.

Verscheidene reptielensoorten kennen deze concurrentiegevechten ook. Vooral de zgn. paringsdansen van adder- en ratelslangsoorten zullen eenieder van u wel bekend zijn.

Wat minder bekend is, zijn de concurrentiegevechten bij een aantal soorten van de familie *Boidae*. In dit artikel heb ik een aantal van deze gevallen opgetekend, waarvan enkele een fatale afloop kennen. Wellicht dat dit artikel dan ook als een waarschuwing kan gelden voor houders of toekomstige houders van deze soorten.

CONCURRENTIEGEDRAG

Het meest berucht om zijn agressieve concurrentiegedrag onder *Boidae* is wel *Chondropython viridis*. Jan Timmer beschreef me een geval, waarbij twee mannetjes en één vrouwtje vijf maanden bij elkaar waren gehuisvest. Op een morgen trof hij beide mannetjes zwaar gewond aan. De slangen hadden el-

kaar zodanig zwaar toegetakeld, dat ze respectievelijk na één en zes dagen aan hun verwondingen bezweken.

Ook bij Stef Albers en Walter Getreuer kwam het tot concurrentiegevechten bij mannetjes van *Chondropython viridis*. Bij hen was de afloop minder dramatisch, en genazen de verwondingen van het mannetje van Stef Albers dank zij het gebruik van levertraanzalf en betadinezalf. Bij het mannetje van Walter Getreuer gingen de verwondingen zonder behandeling over.

Dat het extreem agressieve concurrentiegedrag niet alleen tot volwassen mannetjes van *Chondropython viridis* beperkt blijft, getuigt het geval van Peter Hiss. Eén van zijn nog niet omgekleurde mannetjes werd tijdens de paartijd danig verwond door een volwassen mannetje.

Ook bij *Corallus enydris enydris* kan het tot zeer fanatiek concurrentiegedrag komen. Hans Swaak introduceerde een volwassen mannetje van deze soort bij twee mannetjes en twee wijfjes. Vermeldenswaard hierbij is nog, dat één van de al aanwezige mannetjes de dag ervoor had gepaard met één van de wijfjes. De volgende morgen trof Hans de slangen in een kluwen samengebald aan, waarbij het nieuwe mannetje zeer strak om de kluwen zat geklemd. Toen hij de kluwen uit elkaar haalde, bleek één van de wijfjes danig verwond te zijn: het had een diep ingesneden wond van 10 cm over haar lichaam en door de al te strakke omklemming was er een takje in haar flank gestoken. Ze stierf kort daarna aan haar verwondingen. Bij één van de mannetjes was, waarschijnlijk ook als gevolg van de omklemming, een aantal ribben diep in het lichaam gedrukt.

Zelf heb ik agressief gedrag waargenomen bij een mannetje van *Corallus enydris enydris*, nadat het tijdens de paartijd een periode bij een wijfje was gehuisvest en daarna weer bij een ander mannetje van deze soort werd gezet. Het eerstgenoemde mannetje probeerde hierna ettelijke keren met zijn

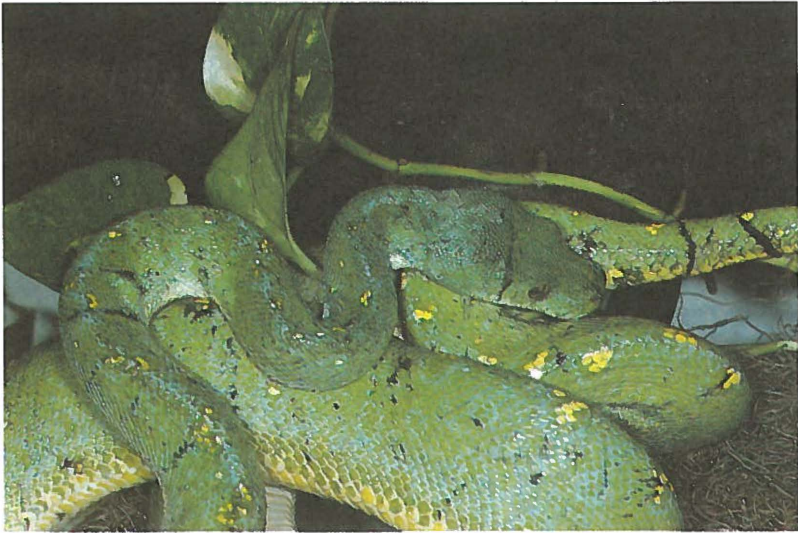

Foto 1. *Chondropython viridis* met littekens ten gevolge van paringsgevechten / with scars because of male combat. Foto: Peter Hiss.

terrariumgenoot te paren. Deze reageerde met heftige schokbewegingen. Tot bijten of afknellen is het echter nooit gekomen.

In de dierentuin van Houston constateerde men, hoe twee mannetjes van *Python reticulatus*, die gehuisvest waren met een wijfje van deze soort, met elkaar in gevecht raakten. Het subordinate mannetje werd door het dominante mannetje verscheidene malen gebeten en dientengevolge gewond. Hierop werd het subordinate mannetje verwijderd en hervatte het dominante mannetje zijn paarpogingen met het wijfje.

In eerdergenoemde dierentuin werden de paarpogingen van twee mannetjes van *Eryx conicus* met een wijfje waargenomen. Op een gegeven moment beet één van de mannetjes de ander in de kop en omstremgelde hem. Na een paar minuten liet hij

zijn rivaal los, waarna deze in het zand wegvluchtte. Het dominante mannetje hervatte hierop zijn paarpogingen.

Dhr. Bulian beschreef me een geval van agressief concurrentiegedrag bij *Python timoriensis*. Het ging hier om een groep van één mannetje en drie vrouwtjes. Om het sexueel gedrag te stimuleren, voegde hij er een paartje van deze soort aan toe. Dit resulteerde in paarpogingen van de beide mannetjes. Agressief concurrentiegedrag kon hij niet waarnemen. Wel vertoonden de beide mannetjes na de paartijd oppervlakkige verwondingen.

David G. Barker, James B. Murphy en Kenneth W. Smith maken in een artikel heel uitvoerig melding van agressief paargedrag van *Python molurus*. Het ging hierbij om één mannetje *Python molurus molurus*, drie mannetjes *Python molurus bivittatus* en een wijfje *Python molurus bivittatus*. Interessant in dit geval was, dat de hiërarchie werd bepaald door de leeftijd: het oudste mannetje bleek dominant, afmetingen speelden geen rol. De mannetjes maakten vooral gebruik van de sporen en beten elkaar. Serieuze verwondingen brachten ze elkaar echter niet toe.

LITERATUUR

- Barker, David G., James B. Murphy & Kenneth W. Smith, 1979. Behavior in a Captive Group of Indian Pythons, *Python molurus* (Serpentes, Boidae) with Formation of a Linear Social Hierarchy. *Copeia*, 1979 (3): 466-471.